

BÖLÜM-1

ABHAZLAR TÜRKİYE'Yİ BEKLİYOR

Artanç SAVAŞ / ABHAZYA (23.03.2010)

Kafkasların tartışmalı ülkesi Abhazya, 20 yıldır yaşadığı çatışmaların ardından, artık barış istiyor. Abhazlar, geleceğe güvenle bakmak için Türkiye'den destek bekliyor.

Giriş:

Avrupa-Asya sınırındaki diğer bölgeler gibi Kafkaslar da tarih boyunca güçlü devletlerin mücadelesi alanı oldu. Büyük İskender'in ordularından Romalıların lejyonlarına, Osmanlılardan Ruslara pek çok güçlü devlet, stratejik önemi nedeniyle paylaşılamayan bu topraklarda birbiri ardına hâkimiyet kurdu. Kafkasları dünya gündeminin ilk sırasına yerleştiren son olay, 2008 yazında Gürcistan'ın askeri birliklerini Güney Osetya'ya sokmasıyla patlak veren savaşı. Rusya'nın, dahil olmasıyla gidişatını değiştirdiği savaşın sonucunda 1992 yılında Gürcistan'dan tek yanlı olarak bağımsızlığını ilan eden Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlığını tanıdı. SABAH, Abhazların dünyada yalnızca 4 ülke tarafından tanınan "yalnız ve güzel" ülkesine gitti. Kendini yeniden inşa etmeye çalışan bu ülkenin yaşadığı sıkıntılara sizler için tanıklık etti.

Karadeniz kıyısındaki en yakın karşı komşumuz olan Abhazlar ülkelerine "Canlar ülkesi" anlamına gelen "Apsni", kendilerine ise "Candan insan" anlamına gelen "Apsuva" adını veriyor. Abhazya'ya Türkiye'den ulaşmak için ilk olarak deniz veya hava yoluyla Rusya'nın tatil başkenti Soçi'ye giriş yapmak gerekiyor. Rusya'nın büyük önem verdiği 2014 Kış Olimpiyatları için adeta baştan yaratılan kent, bugünlerde bir açık hava şantiyesi görünümünde. Trafik yüzünden 15 kilometre mesafedeki sınıra ulaşmak oldukça uzun zaman alıyor. Sınıra geldiğimde, Rusya tarafında pasaport kontrolü saatlerce sürerken, "Psou" nehri üzerindeki Abhazya sınır kapısında kontrol 10 dakikayı geçmiyor.

'BİZİ RUSLARA BIRAKMAYIN'

Abhazlar'ın en büyük sıkıntılarının biri, Türkiye'nin Gürcistan ile Abhazya arasında 1992-1993 yılları arasında yaşanan savaşın ardından, Bağımsız Devletler Topluluğu'nun (BDT) yaptığı ambargo çağrısına uyarak, Abhazya'ya doğrudan gemi seferlerini ve uçuşları kaldırmış olması. Abhazlar, Rusya'nın sona erdirmesine rağmen Türkiye'nin ambargoyu sürdürmesinin, ülkede ticareti ve turizmin gelişimini olumsuz etkilediği görüşünde. Beslan isimli bir genç, şikâyetini, "Batılılar bizi Rusya'nın uydusu olmakla suçluyor. Ancak bize başka bir **fırsat** da vermiyorlar. Rusya'dan bağımsız hareket etmemiz isteniyorsa bizimle ilişki kursunlar. Türkiye'nin de artık bize elini uzatmasını bekliyoruz" sözleriyle anlatıyor. Para biriminin Rus Rublesi olduğu ülkede, en temel ihtiyaç maddeleri Rusya'dan ihraç ediliyor. Rus etkisi askeri alanda da hissediliyor. Bunun en güncel örneği, geçtiğimiz şubat ayında Rusya ile Abhazya arasında imzalanan askeri üs kurulmasına yönelik anlaşma. Bu anlaşma, Karadeniz'de önemli çıkarları bulunan Ruslara, 49 yıl boyunca Abhazya'da 3 bin kara askeri bulundurma hakkı veriyor. Sınırdan başkent Sohum'a giden 100 kilometrelik yol üzerindeki ilk durak, Abhazya'nın en çok turist çeken şehirlerinden Gagra. Sovyetler Birliği döneminde üst düzey devlet yetkililerinin tatil beldesi olan Gagra'da, Ermeni nüfusun fazlalığı dikkatimi çekiyor. Savaşın ardından Gürcülerin şehri terk etmesiyle oluşan boşluk, zaman içinde bölgedeki turizm potansiyelinin farkına varan Ermeni yerleşimciler tarafından doldurulmuş.

ERMENİLER FIRSATIN FARKINDA

300 yıllık Osmanlı döneminde "Sohumkale" olarak bilinen başkent Sohum'da, savaşın üzerinden 17 yıl geçmesine rağmen bina cephelerinde kurşun deliklerini hala görebiliyorum. Ancak karanlık ve تنها sokaklarla çevrili şehir,

sahil şeridine doğru ilerledikçe adeta bambaşka bir karaktere bürünüyor. İzmir'deki Kordonboyu'nu hatırlatan, ısı ısı kafelerle dolu sahil, Sohum'un karanlık ve ıssız sokaklarının tam tersi görüntüde. Sohum'da kaldığım 3 gün boyunca sahilde yürüyüş yaparken sık sık bakan veya milletvekilleriyle karşılaşıyorum. Abhazyaya siyasetçilerin halktan kopuk olmadığı ve genellikle yanlarında korumalar olmadan dolaştığı bir ülke. Karşılaştığım siyasetçilerden biri de TBMM'nin Abhaz kökenli Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı, AK Parti Afyon Milletvekili Doç. Dr. Sait Açıba. Meclis'te Türkiye'nin dikkatini bölgede yaşanan sıkıntılara çekmek için büyük çaba sarf eden Açıba, sık sık Abhazyaya'yı ziyaret ederek, ülkenin durumunu yakından takip ettiğini belirtiyor. Abhaz kültüründe politikacıların yanı sıra belli başlı ailelere mensup büyüklerin sözleri de büyük önem taşıyor. Örneğin aileler arasında yaşanan sorunlar çoğu zaman emniyet güçleri tarafından değil, aile büyükleri arasında yapılan toplantılarda çözülüyor. Abhazyaya'da bir devlet organı olmayan ancak otorite olarak kabul edilen ve kararlarına önem verilen bir kurum da "Yaşlılar Konseyi". Konseyin toplantılarına kimi zaman Cumhurbaşkanı dahi katılıyor.

TÜRKÇEYE İLGI ÇOK

Güney Kafkasya'nın batısında yer alan Abhazyaya, Karadeniz'in doğu kıyısında 240 kilometrelik sahil şeridine sahip. Ülkenin yüzölçümü ise 8 bin 600 kilometrekare, yani yaklaşık olarak Isparta kadar. 220 bin nüfuslu ülkede, nüfusun 120 binini Abhazlar, geri kalanını ise Ermeni, Rus ve Gürcüler oluşturuyor. Halkın çoğu hem Abhaz hem Rus pasaportu taşıyor. Türkiye'de çoğunlukla İstanbul, Adapazarı, Düzce, Eskişehir, Samsun gibi yörelerde olmak üzere 700 binin üzerinde Abhaz yaşadığı tahmin ediliyor. Bir Türk kolejinin bulunduğu ülkedeki tek üniversite olan **Sohum Üniversitesi**'nde başta uluslararası ilişkiler bölümü öğrencileri olmak üzere çok sayıda öğrenci Türkçe öğreniyor. Türkiye'deki Abhazların resmi temsilcisi ise **Kafkas-Abhaz Dayanışma Komitesi**.

GÜRCÜLERLE GERGINLIK SÜRÜYOR

Sovyetler Birliği kurulurken bağımsız bir cumhuriyet olarak birliğe katılan Abhazyaya, Gürcü kökenli diktatör Stalin döneminde Gürcistan'a bağlı özerk bir cumhuriyet haline getirildi. Sovyetlerin dağıldığı dönemde, Gürcistan'ın bağımsızlığını ilan etmesinin ardından Abhazyaya'nın da bağımsızlık kararı alması, karara karşı çıkan Gürcüler ile Abhazlar arasında savaş çıkmasına neden oldu. 1992–1993 yılları arasında yaşanan kanlı savaşın ardından Gürcüler Abhazyaya'dan çıkarıldı. 1999 yılında ülke çapında yapılan referandumda yüzde 97,7 oranında bağımsızlıktan yana oy kullanan Abhazlar'ın tanınmaları, ilk olarak 2008 yazında Güney Osetya'daki savaşın ardından gerçekleşti. Rusya'nın bu girişimi Batı basınında ABD'nin Kosova'yı tanımaya bir misilleme olarak görülürken, Abhazyaya, bugün **Nikaragua**, **Venezuela** ve son olarak Pasifik'te bulunan dünyanın en küçük ada ülkesi **Nauru** tarafından da bağımsız bir ülke olarak tanınıyor.

BÖLÜM–2

'Türkiye ağabeyimiz bizi artık unutmasın'

Artanç SAVAŞ (24.03.2010)

Gürcistan'la 1992-1993'te yapılan savaşta binlerce gencini kaybeden Abhazyaya'nın en büyük sıkıntısı yetersiz nüfus. Gençler, "Türkiye ağabeyimiz, bizi görmezden gelmesin" diyor

Gürcistan ile 1992–1993 yılları arasında yapılan savaşta binlerce gencin hayatını kaybetmesi ve savaşın ardından Gürcülerin ülkeyi terk etmesi Abhazyaya'yı "yetersiz nüfus" sorunuyla karşı karşıya bırakmış.

220 bin civarında nüfusa sahip ülkede, sorunun çözümü için öncelikle Türkiye'de yaşayan yaklaşık 700 bin kişilik Abhaz diasporasının anavatanına geri döndürülmesi hedefleniyor. Bu amaçla başta ücretsiz arsa tahsisi olmak üzere ciddi teşvik projeleri yürütülüyor. Nüfus sorunu hakkında görüşüne başvurduğum Abhazyalı lideri Sergey Bagapş, ülkede başlatılan kalkınma hamlesinin başarıya ulaşabilmesi için en az 100 bin kişilik ek nüfusa ihtiyaçları olduğunu belirtiyor.

100 AİLELİK KASABA

Diasporadan gelen kişilerin vatandaşlığa kabul işlemlerinin gerçekleştirildiği Geri Dönüş Komitesi'nin Başkanı Anzor Mukba ise Türkiye'den gelen Abhazlar için 100 ailenin yaşayacağı bir kasaba inşa edeceklerini belirtiyor. Diaspora Abhazları'nın anavatanlarına döndürülmesi ulusal bir proje olarak görüldüğünden, Komite'nin çalışmaları, Abhazyalı'da çalışan kişilerin maaşından yapılan yüzde 2'lik kesintinin bir fona aktarılması ile finanse ediliyor.

İKİ YILDA 300 KİŞİ GELDİ

Bu çalışmalar sonuç vermiş olmalı ki bugünlerde okumak veya iş kurmak amacıyla Türkiye, Suriye ve Ürdün gibi çevre ülkelerden Abhazyalı'ya yerleşenlerin sayısında gittikçe artış yaşanıyor. Resmi rakamlara göre son iki yılda diasporadan gelen yaklaşık 300 kişinin yerleştiği Abhazyalı'da, bu rakamın önümüzdeki yıllarda katlanarak artması bekleniyor. Dünyanın her yerinde gençler az olanaklara sahip bir bölgeden, daha çok iş imkânları sunan başka bir bölgeye göç etmeye çalışırken, burada ise durum tam tersi... Bu konuyu İstanbul'dan gelip başkent Sohum'a yerleşmiş olan 25 yaşındaki Haluk Deniz ile konuşuyorum. Araç modifikasyonu üzerine çalışan Haluk Deniz, "Abhazyalı'yı bir sıçrama tahtası olarak görüyorum. Burada iyi derecede Rusça öğrenip, Türkiye'de daha iyi bir iş bulacak konuma geleceğim" diye konuşuyor. Abhazyalı'daki gençlerin en büyük sıkıntısı iş bulamamak. Bu da kısıtlı kaynakların verimli kullanılmadığını gösteriyor. Gençler çoğunlukla sanat veya sosyal bilim dallarında öğrenim görmeyi tercih etse de Abhazyalı daha çok fen bilimleri alanında yetişmiş gençlere ihtiyaç duyuyor. Bu ihtiyaç öyle yüksek düzeyde ki ülkede yüzlerce dansçı olmasına rağmen, beyaz eşya tamircilerinin sayısı bir elin parmaklarını geçmiyor. Tamirciler de bu durumu fırsat bilip ufak işler için bile fahiş fiyat talep ediyor tabii...

TEK ÇIKIŞ YOLU RUSYA

Abhazlar her ne kadar Rusya'ya ekonomik ve politik anlamda yaptığı yardımlardan dolayı minnet duysa da tümüyle bağımsız bir ülke olarak tanınmak istiyorlar. Rusya'nın bugün için çıkarları doğrultusunda Abhazyalı'nın yanında yer aldığı ancak yarın bu durumun değişebileceğinin farkındalar. Dolayısıyla her an Rusya'nın sırt çevirmesi ihtimalini göz önünde tutuyorlar. Ancak Batı dünyasının kendilerine kapıları kapatmış olması dolayısıyla Rusya'dan başka bir çıkış yolu da göremiyorlar. Abhazyalı gezim sırasında durumu en iyi özetleyen kişi, Bursa'dan gelerek Abhazyalı'ya yerleşen 23 yaşındaki Serap oluyor: İşte onun ağzından gençlerin beklentileri: "Barış içinde yaşamaktan başka bir şey istemiyoruz. Kuruluşundan bu yana Abhaz kökenli binlerce kişi, Türkiye'nin bağımsızlığı ve mutluluğu için ter döktü. Kurtuluş Savaşı kahramanı Rauf Orbay'ın Abhaz kökenli olması bunun en iyi örneklerinden biri. Artık Türkiye bizi görmezden gelmesin. Çünkü siz bizim ağabeyimizsiniz..."

HADİSE VE TARKAN'A HAYRANLAR

ABHAZYA'DA dans ve müzik gündelik hayatın ayrılmaz bir parçası. Abhazlar düğünlerden şenliklere, arkadaş toplantılarından yemeklere, her fırsatta geleneksel müzikleri eşliğinde dans ediyorlar. Örneğin biri hastalandığında akrabalarının ona şarkı söyleyip dans etmesi veya neşeli hikâyeler anlatması geleneklerden biri. Rus yazar Maksim Gorki, Abhaz müziğini "Birçok halkın şarkılarını dinledim. Ancak böylesine coşkulu ve insanı saran şarkılar hiç duymadım" diye anlatıyor. Abhazyalı'da Türk sanatçılar da yakından takip ediliyor. Sohum'daki gece kulüplerinde en çok Hadise ve mega star Tarkan'ın şarkıları istek alıyor.

DÜĞÜN GÜNLERCE, YAS İSE AYLARCA DEVAM EDİYOR...

TÜM Kafkas halklarında olduğu gibi Abhazlarda da toplum yaşamında bireyin rolü geleneklerle en ince ayrıntısına kadar gelenekler doğrultusunda tanımlanmış. Örneğin her Abhaz'ın, kökleri yüzyıllar öncesine uzanan bir soya mensup olduğuna inanılıyor ve aynı soya mensup kişilerin

birbirleriyle evlenmesi kesinlikle kabul edilmiyor. Konukseverliğin en üst düzeyde olduğu Abhazya'da düğünler günlerce sürüyor; savaşlarda hayatını kaybedenlerin yakınları, aylarca siyah kıyafetlerle dolaşüyor.

'BAĞIMSIZLIK GÜNÜ' BULUŞMASI...

Abhazlar için yılın en heyecanla beklenen tarihi 30 Eylül'de kutlanan Bağımsızlık Günü. Her yıl 30 Eylül'de diaspora Abhazları, törenlere katılmak üzere anavatanlarına gelerek yakınlarıyla hasretgideriyor.

BÖLÜM-3

'Gürcistan tekrar korsanlık yaparsa bedelini de öder'

Artanç SAVAŞ (25.03.2010)

Abhazya lideri Sergei Bagapş ile ülkenin şu anki durumundan Gürcistan'la ilişkilere kadar tüm gelişmeleri detaylarıyla konuştuk. Bagapş, "Tanınmak için kimseye yalvarmayacağız" diye konuşuyor.

■Abhazya son 20 yılda savaşlar ve ekonomik ambargo nedeniyle sıkıntılı günler geçirdi. Peki, bugün ülkede durum nasıl?

*Bugün durum oldukça sakin ve **barışçıl** İnsanlar yeni bir savaş olmayacağını anladı ve bunun rahatlığını yaşıyor. Ancak ekonomik alanda ciddi sıkıntılarımız var. Rusya şu anda Abhazya'ya en çok yatırım yapan ülke konumunda. Türkiye'deki diasporamızdan da yatırım geliyor. Yatırımları teşvik etmek için bizim de üzerimize düşen görevler var. Örneğin turizm alanında yürüttüğümüz çalışmalarla potansiyelimizi Antalya seviyesine çıkarmayı hedefliyoruz.

■Bağımsızlığınız yalnızca 4 ülke tarafından tanınıyor. Uluslararası camiada kendinizi yalnız hissediyor musunuz?

*Kendimizi asla yalnız veya izole edilmiş hissetmiyoruz. Sorunlarımızı çözmek için Rusya ile ilişkilerimizi çok iyi düzeye getirdik. En iyi dostumuz Rusya olsa da dünyaya kapalı değiliz. Bizimle barışçıl ilişki kurmak isteyen her ülkeye kapımız sonuna kadar açık.

'YALVARMAYACAĞIZ'

■Basında yer alan ve Rusya'nın KKTC'yi, Türkiye'nin de Abhazya'yı tanıyacağına dair iddia gerçeği yansıtıyor mu?

*Ciddi bir dayanağı olmayan bu iddia, uluslararası gündemi uzun süre meşgul etti. Yakın gelecekte İran, Suriye, Ürdün, Belarus ve Güney Amerika ülkeleri başta olmak üzere pek çok ülkenin Abhazya'yı tanıyacağını düşünüyorum. Diğer yandan bağımsızlığımızın tanınması için hiçbir ülkeye yalvarmadık, yalvarmayacağız.

'GÜRCÜLERİ BİLİRİZ'

■Gürcistan Cumhurbaşkanı Saakaşvili, Abhazya'nın bir gün yeniden Gürcistan'ın bir parçası olacağını söylüyor...

*Saakaşvili'yi ciddiye almıyorum. Geçmişte Gürcülerin nasıl savaşçılar olduklarını gördük. Ama korsanlıkta oldukça iyiler. Gürcüler bugün Karadeniz'de Abhazya'ya mal taşıyan gemilere el koyarak, tıpkı Somali'dekiler gibi korsanlık yapıyor. Gürcistan tekrar bir gemiye el koyarsa bedelini öder.

■Abhazya'nın gelecekte Rusya'nın bir parçası olacağı ileri sürülüyor, halkınızın büyük bölümünün Rus pasaportuna sahip olması da bu iddialara dayanak olarak gösteriliyor.

*Ne Rusya Federasyonu'nun ne de bir başka bir ülkenin parçası olacağız. Büyük mücadeleler sonucunda elde ettiğimiz bağımsızlığımızın değerini çok iyi biliyoruz ve yitirmeye niyetli değiliz.

'TÜRKİYE SÜPER GÜÇ'

■Türkiye'nin 2008 yazında Kafkaslar'da yaşanan savaş sırasında izlediği politikayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

*Başbakan Tayyip Erdoğan savaş sırasında oldukça yapıcı ve ileri görüşlü bir politika izledi. Türkiye sıradan bir ülke değil, bir süper güç. Biz Türkiye ile başta ekonomi olmak üzere her alanda çok iyi ilişkiler kurmak istiyoruz. Şu anda Türkiye'nin bizi tanıması gibi bir talebimiz yok, çünkü problemlerin farkındayız. Diğer yandan Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Ünal Çeviköz'ün geçen yıl eylül ayında gerçekleştirdiği ziyaret çok önemli. Bu ziyaret Türkiye'nin iyi niyetini gösteriyor.

'AB'Yİ ANLAMİYORUZ'

■AB'nin savaş sırasında ve sonrasında Abhazya'ya yönelik tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

*AB'nin kriterlerini anlamak mümkün değil. Gürcistan gibi agresif ülkelere kucak açıp bizim gibi barışçıl ülkelere kötü davranabiliyorlar.

■Abhazya'nın geleceği için en büyük hedefiniz nedir?

*Abhazya için en büyük rüya ekonomik kalkınma hamlemizin başarıya ulaşması ve insanların refaha kavuşması. İnsanlarımız artık savaşın geride kaldığının ve bir araya gelme gerekliliğinin farkına varmalı.

ABHAZYA Başbakanı Sergei Shamba, Cumhurbaşkanı Bagapş gibi AB'nin tutumundan yana dertli... İşte Başbakan'ın sözlerinden öne çıkanlar:

■Önceliğimiz güvenlik... Bu amaçla hem Türkiye hem de diğer komşularımızla anlaşmalar yapmak istiyoruz.

■Avrupa Birliği'nin tavrını anlamakta çok güçlük çekiyorum. Stalin döneminde yapılanları eleştiriyorlar, ancak 1931'de Stalin'in bir projesi olarak Gürcistan'a bağlanan Abhazya'nın bağımsızlığını kabul etmiyorlar. Kosova'ya gösterdikleri tavırla bize gösterdikleri arasında çifte standart var.

■Sömürgeci ve saldırgan Gürcü politikalarını destekleyen Batı ülkeleri, kendi savundukları değerlerle çelişiyor. Bizi Rusya'nın bir parçası gibi davranmakla en çok suçlayanlar, bizi Rusya'ya doğru gitmek zorunda bırakan Batı ülkeleri. Hem yolu kesip hem de 'neden öbür tarafa gidiyorsun' demenin bir anlamı yok diye düşünüyorum.

Michael Douglas Abhaz kökenli çıktı

DÜNYANIN dört bir yanına dağılmış Abhaz kökenliler içinde belki de en ünlüsü, ünlü aktör Michael Douglas ve yine ünlü oyuncu olan babası Kirk Douglas... Douglas'ın Abhazya'dan Amerika'ya uzanan hikâyesi, filmlerini aratmıyor. Rus Çarlığı'na ait olan Abhazya topraklarında yaşayan Jacob Danielovitch isimli genç, yakın bir arkadaşıyla Rus Çarı 2'nci Nikolay'ı öldürmek için suikast planlıyor. Ancak başarısız olan gençler, Rus güvenlik güçlerinden kurtulmak için İzmir'e kaçıyor. Ardından da Anadolu'nun farklı bölgelerinde çalışmaya başlıyor. Gençlerden biri evlenerek Çanakkale'ye yerleşiyor; 20'li yaşlardaki Jacob ise 1912'de gemiyle ABD'ye gidiyor. ABD'de kendisi gibi Rusya'dan göçen Bryna isimli bir kadınla evlenen Jacob, 1916'da baba oluyor. Çocuğuna ise Issur Danielovitch Demsky adını koyuyor. O çocuk, ilerleyen yıllarda sinemaya damgasını vuracak olan Kirk Douglas'dan başkası değil... Babaoğul Douglas'ların Kafkaslar'daki hikâyesi işte böyle başlıyor.

